

การพัฒนาโจทย์ปัญหาวิจัยแบบบูรณาการตามอริยสัจ 4

Developing the research issues by integrating based on the Four Noble Truths

ดร.กรเอก กาญจนโกคิน¹

¹เลขาธิการกรรมการฝึกอบรม สมาคมนักวิจัย

Training Subcommittee Secretary The Association of Researchers

E-mail address: korneak.k@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้ เป็นการนำเสนอแนวทางการวิเคราะห์ประเด็นปัญหาและพัฒนา โจทย์ปัญหาวิจัยซึ่งถือเป็นขั้นตอนสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินการวิจัย หากวิเคราะห์ปัญหาผิดพลาด หรือบิดเบือนจากความเป็นจริง ขาดทิศทางที่ชัดเจน ยากที่จะพัฒนาเป็นโครงการวิจัยและนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม แนวทางในการกำหนด โจทย์ปัญหาวิจัย ที่ผู้เขียนนำเสนอคือ กระบวนการพัฒนาโจทย์ปัญหาวิจัยอย่างบูรณาการตามอริยสัจ 4 แห่งหลักพระพุทธศาสนา

คำสำคัญ: อริยสัจ 4, ทุกข์, สมุทัย, นิโรจน์, มรรค, โจทย์วิจัย

Abstract

This article introduces the guideline to analyzing a research issue and improve the research objective which is the crucial step for any research. If the problem of analysis is mistaken or is deviated from the intended finding then the direction will not be clear and it will be almost impossible to develop the research project that can direct to the solid operation. The paper will be the guideline to conclude research issues which was introduced as “Developing the research issue by integrating based on the Four Noble Truths of the Buddhism”

Keywords: The Four Noble Truths (Dukkha, Samudaya, Niroda, Magga), Research issues

บทนำ

แนวความคิดพัฒนาจิตวิทยาแบบบูรณาการตามอริยสัจ 4 ผู้เขียนได้หลอมรวมจากการศึกษาค้นคว้า และการให้คำปรึกษาด้านจิตวิทยาของผู้เขียนหลอมรวมกับความสนใจในทฤษฎีทางพุทธธรรม ผู้เขียนพบว่า หลักการทางวิทยาศาสตร์ที่เกิดขึ้นภายหลังพุทธศาสนามีลักษณะที่ยึดหลักของเหตุผลในการศึกษา “สิ่งจริง” (Reality) ซึ่งคล้ายกับ อริยสัจ 4 ในพุทธศาสนา แต่การรับรู้หลักการทางวิทยาศาสตร์ถูกรับรู้กระจายไปอย่างกว้างขวางเป็นสากล ในขณะที่อริยสัจ 4 โดยทั่วไปมีการรับรู้และเข้าถึง ตามความมากน้อยแห่งเหตุและปัจจัยที่กระทำ ผู้ที่เห็นอริยสัจ 4 จะเห็นถึงสภาพที่แท้จริงของกฎแห่งความจริงตามธรรมชาติ

ในการพัฒนาจิตวิทยา มีลักษณะคล้ายหลักการอริยสัจ 4 แห่งพุทธศาสนา ดังที่สภาพจิตแห่งชาติ ได้ให้ความหมายของการวิจัย หมายถึง การศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ ทดลองอย่างมีระบบโดยอาศัยอุปกรณ์ วิธีการ เพื่อให้พบข้อเท็จจริง หรือหลักการไปใช้ในการตั้งกฎ ทฤษฎี แนวทางในการปฏิบัติ จุดเริ่มต้นของกระบวนการวิจัยคือปัญหาวิจัย หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาจัดว่าเป็นแม่บทของพุทธธรรมเป็นหลักการที่สามารถนำมาเป็นตัวแบบในการพัฒนาจิตวิทยาวิจัยได้อย่างสอดคล้องกัน คือ อริยสัจ 4 ซึ่งจะช่วยให้มีความเข้าใจความเป็นจริงของธรรมชาติ สภาพปัญหา การหาสาเหตุแห่งปัญหา การขจัดปัญหาและวิธีการที่นำมาขจัดปัญหา พระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้ ค้นพบหลักความจริงอันประเสริฐ 4 ประการ หรือ อริยสัจ 4 (จตุราริยสัจ) ซึ่งเป็นหลักธรรมหรือหลักความจริงแห่งการพ้นทุกข์ทั้ง

ปวง หรือความจริงที่ทำให้ผู้เข้าถึงกลายเป็นอริยะ มีอยู่สี่ประการ ประกอบด้วย ทุกข์ สมุทัย นิโรจ มรรค ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาจิตวิทยาวิจัยได้ถูกต้อง ชัดเจนมากขึ้น

1. อริยสัจ 4 ตามหลักธรรมพุทธศาสนา

อริยสัจ 4 หมายถึง ความจริงอันประเสริฐ 4 เป็นความจริงที่มีอยู่คู่โลก แต่ไม่มีใครเห็น จนกระทั่งพระพุทธเจ้าตรัสรู้ คือทงรู้ทงเห็น แล้วทรงชี้ให้ดู 4 ประการประกอบด้วย ทุกข์ สาเหตุแห่งทุกข์ ความดับทุกข์ และ หนทางไปสู่ความดับทุกข์ ความจริงเหล่านี้เรียกว่า อริยสัจ 4 เป็นหลักธรรมที่สอนให้แก้ปัญหาด้วยปัญญาและเหตุผลตามความเป็นจริง

ทุกข์ คือ ความไม่สบายกายไม่สบายใจต่างๆ ภาวะที่ถูกบีบคั้น กดดัน เมื่อแยกองค์ประกอบของทุกข์ออกมาจะประกอบไปด้วย 2 ลักษณะคือ สภาพทุกข์ (ทุกข์ประจำหรือทุกข์จริง) คือ ความทุกข์ที่เกิดจากตัวเอง ได้แก่ ความเกิด ความแก่ ความเจ็บ และ ความตาย ความทุกข์ประเภทนี้ไม่มีใครหลีกเลี่ยงได้ และ ปกิณกทุกข์ (ทุกข์จริงหรือทุกข์ภาวะสมมุติฐาน) คือ ความทุกข์ที่เกิดจากเหตุภายนอก เมื่อกระทบตนแล้วทำให้เกิดอาการ เช่น น้อยใจ ท้อใจ กลุ้มใจ ความเศร้าโศก ความโกรธ ความอิจฉาริษยา ความวิตกกังวล ความกลัวและความผิดหวังล้วนเป็น ทุกข์ การพลัดพรากจากของที่รักก็เป็นทุกข์ ความเกลียดก็เป็นทุกข์ ความอยากมี อยากเป็น อยากได้ ความยึดมั่นถือมั่น ความยึดติดในชั้นทั้ง 5 ล้วนเป็นทุกข์ ความทุกข์ประเภทนี้ ผู้มีปัญญาสามารถหลีกเลี่ยงได้

หมวดธรรมที่ว่าด้วยทุกข์ คือ ชั้นที่ 5 ที่แสดงถึงความเป็นอนัตตา (พระพรหมคุณาภรณ์, 2557)

ประกอบด้วย (1) รูป หมายถึง ร่างกาย (2) เวทนา หมายถึง อารมณ์ที่เป็นความสุข ความทุกข์ (3) สัญญา หมายถึง ความจำได้ (4) สังขาร หมายถึง การคิดปรุงแต่งทั้งทางดี ทางชั่ว (5) วิญญาณ หมายถึง ความรู้แจ้งทางอารมณ์ในสิ่งต่างๆ ของใจ มี 6 ทาง คือ ตา (จักขุวิญญาณ) หู (โสตวิญญาณ) จมูก (ฆานะวิญญาณ) ลิ้น (ชีวาหาวิญญาณ) กาย (กายะวิญญาณ) ใจ (มนโณวิญญาณ)

สรุป ทุกข์ เมื่อเกิดขึ้นแล้ว เป็นสิ่งที่ควรกำหนดรู้ ทำความเข้าใจสภาวะที่เป็นทุกข์ตรงตามความเป็นจริง และแยกองค์ประกอบแห่งทุกข์นั้นออกมา

สมุทัย คือ สาเหตุแห่งทุกข์ทั้งหลายทั้งปวง ความทุกข์หรือปัญหาที่เกิดขึ้นกับคนนั้นย่อมเกิดจากสาเหตุบางอย่าง มิใช่เกิดขึ้นลอยๆ สาเหตุของความทุกข์นั้น ต้องแยกพิจารณาตามองค์ประกอบแห่งทุกข์ว่าเป็น สภาวะทุกข์ หรือ ปกิณกทุกข์ พระพุทธเจ้าทรงค้นคว้าความจริงว่า สาเหตุที่นำมาสู่ความทุกข์เกิดจากตัณหา (ความดิ้นรนทะยานอยากในใจ) และทรงแยกสาเหตุออกเป็น 3 ลักษณะดังนี้คือ

1. **กามตัณหา** คือ ความอยากได้ หรืออยากยินดีในรูป เสียง กลิ่น รส และสัมผัส เมื่อไม่ได้ก็เกิดเป็นความทุกข์ ทั้งกายและใจ

2. **ภวตัณหา** คือ ความอยากมีอยากเป็น เมื่อใจเกิดความอยากมีอยากเป็นตามที่ตนปรารถนาแล้วไม่ได้ ความทุกข์ก็เกิดขึ้นกับกายและใจของผู้นั้น

3. **วิภวตัณหา** คือ ความไม่อยากมีไม่อยากเป็น เมื่อต้องอยู่ในสภาพไม่พึงปรารถนา ความทุกข์ก็เกิดขึ้นกับกายและใจของผู้นั้น

หมวดธรรมที่ว่าด้วย สมุทัย ได้แก่ ปฏิจจสมุปบาท, นิรวรณ 5 และอุปาทาน

1. ปฏิจจสมุปบาท สภาพที่อาศัยปัจจัยเกิดขึ้นหรืออิงอาศัยกันและกันเกิดขึ้น กล่าวโดยหลักการ คือ เมื่อสิ่งเหล่านี้มี สิ่งเหล่านั้นจึงมีเพราะสิ่งเหล่านี้เกิด สิ่งเหล่านั้นจึงเกิดเมื่อสิ่งเหล่านี้ไม่มี สิ่งเหล่านั้นจึงไม่มีเพราะสิ่งเหล่านี้ดับ สิ่งเหล่านั้นจึงดับ ดังนั้นความทุกข์หรือปัญหาที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ตามหลักปฏิจจสมุปบาทเกิดจากการกระทำเหตุหรือปัจจัยที่ไม่เหมาะสม เช่น ความไม่ดี ความประมาท ความเกียจคร้าน เป็นต้น ผลก็เป็นความทุกข์ เช่น ความเดือดร้อน ความไม่เจริญก้าวหน้า ความวิบัติ เป็นต้น

2. นิรวรณ 5 หมายถึง กิเลสทั้ง 5 เป็นเครื่องกั้น เป็นเครื่องขัดขวาง เป็นเครื่องห้ามมิให้ ฌาน อภิญญา สมาบัติ มรรค ผล เกิดขึ้นได้ เป็นเครื่องกีดขวาง ปิดกั้นการทำความดี ได้แก่ (1) กามฉันทะ (2) พยาบาท (3) ถีนมิทธะ (4) อุทธัจจกุกกุจจะ (5) วิจิกิฉณา เหล่านี้เมื่อเกิดขึ้นอยู่ในใจของผู้ใดแล้ว ย่อมขัดขวาง หรือขวางกั้นในการทำความดีหรือการปฏิบัติหน้าที่การงานทั้งทางโลกและทางธรรม มิให้เกิดความเจริญก้าวหน้าหรือประสบความสำเร็จ

3. อุปาทาน 4 ความยึดมั่นถือมั่นในกาม (กามคุณ 5 = รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส) ทิฏฐุปาทาน ความยึดมั่นถือมั่นด้วยทิฏฐิ (ความเห็น) สิลัพพตูปาทาน ความยึดมั่นถือมั่นด้วยศีลวัตร (ข้อปฏิบัติ) อัตตวาตูปาทาน ความยึดมั่นถือมั่นว่าตน (การแบ่งเราแบ่งเขา) อุปาทาน เป็นชื่อของกิเลสกลุ่มหนึ่ง ที่แสดงออกมาในลักษณะที่ยึดมั่น ถือมั่น ด้วยอำนาจของกิเลสอื่นๆ โดยความหมายทั่วไป อุปาทาน คือ ความยึดมั่นถือมั่น แบ่งออกเป็น 4 ประเภทคือ (1) กามุปาทาน (2) ทิฏฐุปาทาน (3) สิลัพพตูปาทาน (4) อัตตวาตูปาทาน อุปาทานทั้ง 4 ประการนี้ อยู่ในฐานะเป็น

ปัจจุบันเหตุ ร่วมกับต้นเหตุ และด้วยอุปาทานนี้เอง ที่ทำให้เป็นสาเหตุแห่งความทุกข์ต่างๆ

สรุป สมุทัย เหตุแห่งทุกข์ เป็นสิ่งที่ควรพิจารณา มูลเหตุที่จะก่อให้เกิดทุกข์ ควร ลด ละ เลิก

นิโรจน์ คือ ความดับทุกข์ หรือดับปัญหาได้สิ้นเชิง หรือ ภาวะที่ไม่มีความทุกข์ ภาวะที่ไม่มีปัญหา หรือ ภาวะที่เป็นความสุขสงบ หรือภาวะเจริญก้าวหน้า หรือประสบความสำเร็จในชีวิต ความทุกข์นั้นเมื่อเกิดได้ก็ดับได้ ความทุกข์เกิดขึ้นจากสาเหตุ ถ้าเราดับสาเหตุนั้นเสีย ความทุกข์นั้นก็ย่อมดับไปด้วย ดังพุทธดำรัสว่า “เมื่อสิ่งนี้ไม่มี สิ่งนั้นก็ไม่มี เพราะสิ่งนี้ดับ สิ่งนั้นก็ดับ” ความทุกข์หรือปัญหาของคนเรานั้น เมื่อเกิดแล้วก็จะไม่คงอยู่อย่างนั้นเป็นนิรันดร์ แต่อยู่ในวิสัย ที่เราสามารถจะแก้ไขได้ไม่ช้าก็เร็ว ไม่มากก็น้อย และอยู่ที่ว่ามีความตั้งใจจริงที่จะแก้ไขหรือไม่

หมวดธรรมที่ว่าด้วยนิโรธ ได้แก่ นิพพาน แปลว่า ดับเย็น ภาวะนิพพานในพระพุทธศาสนา มีนัยที่ต้องพิจารณาอย่างละเอียดอยู่ 3 ประเด็นคือ

1. การสิ้นกิเลส หรือการดับกิเลส เกิดขึ้นชั่วขณะจิตเดียวหรือแวบเดียว เป็นอาการนาม
2. ความที่ทุกข์ไม่มี เป็นผลที่เกิดขึ้นเป็นความสงบปราศจากความทุกข์โดยสิ้นเชิงตลอดชีวิตของบุคคลผู้ลุถึงนิพพาน หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ ภาวะที่ปราศจากความทุกข์ อันเกิดจากการสิ้นกิเลส นั่นเอง เป็นภาวะนาม
3. สภาพนิรันดร์ เป็นธรรมชาติอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นที่ดับของกิเลสและเป็นสภาพที่มีอยู่นิรันดร์ ไม่มีเกิดไม่มีดับ เมื่อใครปฏิบัติหรือลุถึง กิเลสของบุคคลนั้นก็ดับไป ธรรมชาติอันนี้ถูกจัดว่าเป็นนิพพาน

หรือบางทีก็เรียกว่า “นิพพานธาตุ” เป็นลักษณะนิพพาน

สรุป นิโรธ (ความดับทุกข์) เป็นสิ่งที่ควรทำให้เกิดขึ้น โดยการดับที่สาเหตุ

มรรค คือ หนทางนำไปสู่ความดับทุกข์ หรือวิธีการปฏิบัติให้พ้นจากความทุกข์ ที่เกิดขึ้นในชีวิต ด้วยการปฏิบัติตามทางมัชฌิมาปฏิปทา

หมวดธรรมที่ว่าด้วย มรรค ได้แก่ อริยมรรค 8 “ไตรสิกขา” เป็นแนวทางการปฏิบัติตามทางมัชฌิมาปฏิปทาที่นำไปสู่ ความมีศีล สมาธิและปัญญาซึ่งจะปลดปล่อย ให้พ้นจากความทุกข์และความโศกเศร้าทั้งมวลอันจะนำไปสู่ความรู้ในสรรพสิ่งทั้งหลายทั้งปวง ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ หรือหมดปัญหาต่างๆ โดยสิ้นเชิง มีองค์ประกอบ 8 ประการ ได้แก่

1. การเห็นชอบ (สัมมาทิฐิ) นำไปสู่ ปัญญา คือเห็นสิ่งต่างๆ ตามที่เป็นจริง
2. การดำริชอบ (สัมมาสังกัปปะ) นำไปสู่ ปัญญา คือ ไม่ลุ่มหลงมัวเมากับความทุกข์ทางกาย ไม่พยายามและไม่คิดทำร้ายผู้อื่น
3. การเจรจาชอบ (สัมมาวาจา) นำไปสู่ ศีล คือ การไม่พูดเท็จ ไม่พูดส่อเสียด ไม่พูดคำหยาบ และไม่พูดเพ้อเจ้อ
4. การกระทำชอบ (สัมมากัมมันตะ) นำไปสู่ ศีล คือ ไม่ทำลายชีวิต ไม่ลักขโมย ไม่ประพฤติผิดทางกาม
5. การเลี้ยงชีวิตชอบ (สัมมาอาชีวะ) นำไปสู่ ศีล คือการทำมาหากินด้วยอาชีพที่สุจริต ไม่คดโกง ไม่หลอกลวง ไม่ทำกิจการในสิ่งที่เป็นผลร้ายต่อคนทั่วไป
6. การพยายามชอบ (สัมมาวายามะ) นำไปสู่ สมาธิ คือความพยายามที่จะป้องกันมิให้ความชั่ว

เกิดขึ้น ความพยายามที่จะกำจัดความชั่วที่เกิดขึ้นแล้ว ให้หมดไป ความพยายามที่จะสร้างความดีที่ยังไม่เกิด ให้เกิดขึ้นและความพยายามที่จะรักษาความดีที่เกิดขึ้นแล้วให้คงอยู่ตลอดไป

7. การระลึกชอบ (สัมมาสติ) นำไปสู่ สมาธิ ความหลงไม่ลืม รู้ตัวอยู่เสมอว่ากำลังเห็นสิ่งต่างๆ ตามที่เป็นจริง

8. การตั้งจิตมั่นชอบ (สัมมาสมาธิ) นำไปสู่ สมาธิ คือการที่สามารถตั้งจิตให้จดจ่ออยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้นาน

สรุป มรรค คือ ข้อปฏิบัติ วิธีการ ในการดับทุกข์โดยสิ้นเชิง การปฏิบัติตามทางเพื่อให้ถึงความดับแห่งทุกข์

2. การพัฒนาโจทย์ปัญหาวิจัย

กระบวนการวิจัย (Research Process) ประกอบด้วยขั้นตอนย่อยที่มีความเชื่อมโยงกันตามลำดับ ดังนี้คือ (1) ประเด็นโจทย์ปัญหาการวิจัย (Research issue) (2) การทบทวนวรรณกรรม (Literature reviews) (3) การจัดทำกรอบความคิด (Conceptual framework) (4) การตั้งสมมติฐาน (Hypothesis) (5) การทำแผนดำเนินงาน (Operational plan) (6) การออกแบบวิจัย (Research design) (7) การกำหนดตัวอย่าง (Sampling) และ (8) การเลือกวิธีวิจัย (Research methods) (9) การเก็บรวบรวมข้อมูล (Collecting data) (10) การประมวลผล (Analysis of data) (11) การเขียนรายงานการวิจัย (Research report) ขั้นตอนที่สำคัญที่สุดและสมควรพิจารณาเป็นพิเศษ คือ ขั้นตอนในการพัฒนาประเด็นโจทย์ปัญหาในการวิจัย เพราะเป็นจุดเริ่มต้นของ

กระบวนการวิจัย หากวิเคราะห์ปัญหาผิดพลาด หรือ บิดเบือนจากความเป็นจริง จะนำไปสู่การกำหนดเป้าหมายในการแก้ปัญหาผิดพลาด ขาดวิธีการที่เหมาะสม ยากที่จะพัฒนาโครงการวิจัยไปสู่การปฏิบัติ อย่างเป็นรูปธรรมได้

การพัฒนาโจทย์วิจัย เป็นคำที่รวมเอาคำว่า “การพัฒนา” กับ “โจทย์วิจัย” มาต่อกัน ศ. ดร.เจสสิว บุรีภักดี ให้นิยามความหมายของ “การพัฒนา” ไว้หนึ่งหนังสือ รูปแบบความคิดหลากหลายในยุทศาสตร์ การพัฒนา สรุปได้ว่า การพัฒนา ประกอบด้วย การแก้ไขสิ่งที่เป็นปัญหา การบำรุงรักษาสิ่งที่ดีอยู่แล้วให้คงอยู่ต่อไปและการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ ดังนั้น การพัฒนาโจทย์ปัญหาวิจัยวิจัยที่ถูกต้อง นำไปสู่การตอบปัญหาตามกรอบประเด็นวิจัยที่ชัดเจน ควรประกอบไปด้วย

1. เป้าหมายปลายทางที่ดี ในการทำงานวิจัย สิ่งสำคัญที่สุดในการทำงานวิจัยคือการมีเหตุผลที่เหมาะสม เป้าหมายที่เด่นชัด ก็ถือว่าเราเดินมาถูกทางแล้ว การหาคำตอบนี้เราจำเป็นต้องบอกถึงความสำคัญของงานวิจัย เรื่องนี้ให้ได้

2. วิธีการที่ดี มีระบบทำงานที่เหมาะสมกับเป้าหมายในการแก้ปัญหา

การพัฒนาโจทย์ปัญหาวิจัย คือปรากฏการณ์ที่ต้องการคำตอบ สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ต้องการข้อมูลเชิงประจักษ์ ที่เกิดขึ้นจริงๆ มีข้อมูลจริง สถานที่จริง ระยะเวลาที่เกิดปัญหา มีประชากรที่รับผลกระทบของปัญหาจริง ดังนั้นปัญหาวิจัย จึงควรมีหลักฐานที่เชื่อถือได้ ผู้วิจัยจะต้องคำนึงว่า โจทย์วิจัย จะต้องมีความชัดเจนและกระชับ มีความสำคัญที่ส่งผลกระทบอย่างไร การมีตัวเลขที่อ้างอิงได้ กราฟ

แผนภูมิประกอบ แสดงภาพให้เห็นความเป็นไปได้จะช่วยให้มองปัญหาวิจัยได้ชัดเจนเป็นรูปธรรมมากขึ้น เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาได้ชัดเจน ในการสำรวจตรวจสอบ มีนัยที่แสดงให้เห็นว่า สามารถดำเนินการเก็บข้อมูลในการวิจัยได้ และที่สำคัญสามารถนำไปสู่การสรุปผลการวิจัยที่เป็นข้อค้นพบที่เป็นประโยชน์สำหรับการวิจัย

ดังนั้นกระบวนการในการดำเนินการการพัฒนาโจทย์ปัญหาวิจัย ประการแรก ได้แก่ การระบุปัญหาวิจัยที่ชัดเจน การกำหนดปัญหาสาเหตุที่ส่งผลให้เกิดปัญหา การกำหนดเป้าหมายที่ทำให้ปัญหาหมดไป และ การออกแบบวิธีการแก้ปัญหา การวิเคราะห์กรอบปัญหาวิจัยที่ชัดเจน จะเป็นการทำให้ผู้วิจัยสามารถสร้างประเด็นอื่นๆ ที่เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ไม่ว่าจะเป็นการตั้งคำถามวิจัย กำหนดวัตถุประสงค์ การทบทวนวรรณกรรม การออกแบบวิจัย การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนการสรุปผลที่ได้ข้อค้นพบใหม่จากการวิจัยได้ถูกต้อง ตรงประเด็น เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางทั่วไป

การระบุปัญหาวิจัยที่ชัดเจน ปัญหาเป็นความทุกข์ คือสภาพอันไม่พึงประสงค์ มีกลุ่มประชากรและพื้นที่ ในระยะเวลาที่เป็นปัจจุบัน หรืออนาคต ที่ได้รับความเดือดร้อนหรือจากปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งปัญหานี้ถ้าไม่ได้รับการแก้ไขจะส่งผลกระทบต่อให้เกิดความเสียหาย การระบุปัญหาที่ชัดเจน เป็นการจัดหมวดหมู่ความสำคัญ แสดงความเชื่อมโยงของปัญหา สาเหตุ และผลกระทบ แยกองค์ประกอบของปัญหาออกมาให้ชัดเจน

1. การกำหนดปัญหาสาเหตุที่ส่งผลให้เกิดปัญหา คำถามวิจัยคือสาเหตุของปัญหานั้นเกิดมาจากสาเหตุใด การแก้ไขปัญหาที่ตรงประเด็น เป็นการกำหนดการเลือกสาเหตุของปัญหาเพื่อนำมากำหนดเป็นเป้าหมายในการแก้ปัญหาให้หมดไป

2. การกำหนดเป้าหมายที่ทำให้ปัญหาหมดไป และ การออกแบบวิธีการแก้ปัญหา เป็นการอนุมานจากการวิเคราะห์ปัญหาวิจัยและการเลือกปัญหาสาเหตุเป้าหมายที่ส่งผลให้เกิดปัญหามากำหนดเป็นเป้าหมายสู่ภาวะหมดปัญหา จากนั้นจึงออกแบบวิธีที่จะทำให้บรรลุถึงภาวะ การหมดปัญหา โดยใช้ทฤษฎีหลักวิชา เทคนิควิธี ข้อมูลเชิงประจักษ์ มาตั้งเป็นกรอบแนวคิดตั้งต้น

3. การพัฒนาโจทย์ปัญหาวิจัย แบบบูรณาการตามอริยสัจ

ในการวิจัยถึงปรากฏการณ์ที่เกี่ยวกับมนุษย์หรือการอธิบายหรือแสดงพฤติกรรมเกี่ยวกับปรากฏการณ์ของมนุษย์ ไม่ว่าจะใช้หลักการในการวิจัยแบบใด เรียกว่า เป็นการวิจัยสังคม (social research) ดังนั้น โดยหลักการแล้ว การวิจัยสังคม จึงเป็นการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นการวิจัยในสาขาสังคมศาสตร์ หรือวิทยาศาสตร์ หรือสุขภาพหรือเทคโนโลยี

อริยสัจคือความจริงอันประเสริฐ 4 ประการที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ วิธีแห่งอริยสัจมีลักษณะแห่งความเป็นเหตุและผล โดยท่านพระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) ได้สรุปไว้ในหนังสือ วิธีคิดตามหลักพุทธธรรม สามารถแยกการวิเคราะห์อริยสัจ

ออกมาได้ 2 คู่ เพื่อนำมาบูรณาการให้สอดคล้องกับการพัฒนาโจทย์ปัญหาวิจัยดังนี้คือ

คู่ที่ 1

ทุกข์ คือผล ในการวิจัย ปัญหาวิจัย คือสภาพการณ์ที่ไม่พึงปรารถนา ไม่เป็นที่ต้องการ เป็นสิ่งที่นักวิจัยควรศึกษา ทำความเข้าใจ และแยกองค์ประกอบแห่งปัญหาออกมาให้ชัดเจน

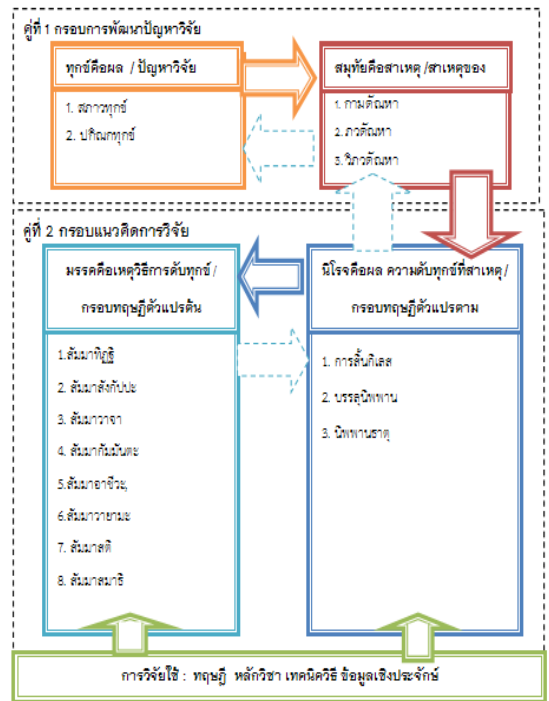
สมุทัย คือสาเหตุ ในการวิจัย คือสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหา เป็นที่มาของปัญหาวิจัย เป็นสิ่งที่ต้องนำมาแก้ไข

คู่ที่ 2

นิโรจ เป็นผล คือภาวะที่สิ้นปัญหา การดับทุกข์ ในการวิจัย คือ “ตัวแปรตาม (Dependent Variable)” เป้าหมายที่ต้องการให้สำเร็จ ในการทำให้ปัญหาวิจัยหมดไป

มรรค เป็นเหตุ คือวิธีการ ข้อปฏิบัติ เพื่อให้ดับทุกข์ได้สิ้นเชิง ในการวิจัย คือ “ตัวแปรต้น (Independent Variable)” หรือวิธีการที่ทำให้ประสบความสำเร็จ บรรลุเป้าหมาย

ตัวแบบ กระบวนการคิดในการพัฒนาโจทย์ปัญหาวิจัยแบบบูรณาการ ตามหลักอริยสัจ

การวิจัย เป็นการกระทำของมนุษย์เพื่อค้นหาคำตอบ วิธีการในการแก้ปัญหา ความจริงในสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่กระทำด้วยพื้นฐานของปัญญา ความมุ่งหมายหลักในการทำวิจัยได้แก่การค้นพบ ความจริงที่จะนำไปสู่ทางแก้ปัญหา ด้วย การพัฒนากรรมวิธีที่เป็นระบบ การวิเคราะห์ข้อมูล การแปลความหมาย สู่ความก้าวหน้าในความรู้ด้านต่างๆ

อริยสัจคือความจริง 4 ประการที่เริ่มจากความทุกข์ เช่นเดียวกับการวิจัยที่เริ่มจากสภาพปัญหาที่ไม่พึงประสงค์ ส่งผลกระทบต่อจำเป็นต้องได้รับการแก้ไข ดังนั้นเมื่อเกิดความทุกข์หรือปัญหา ต้องเรียนรู้ ทำความเข้าใจ แยกองค์ประกอบแห่งทุกข์หรือปัญหาออกมาเป็นข้อๆ เพื่อสามารถระบุปัญหาได้ชัดเจน จากนั้นพิจารณาสาเหตุแห่งทุกข์ หรือ สาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหา เมื่อระบุสาเหตุที่ชัดเจนได้

ดังนั้นกระบวนการพัฒนาโจทย์ปัญหาวิจัยแบบบูรณาการตามอริยสัจ 4 ประกอบด้วย

“ทุกข์” เปรียบได้ดัง “ปัญหาวิจัย” เป็นสิ่งที่ควรรู้ ทำความเข้าใจปัญหาตามความเป็นจริง และแยกองค์ประกอบแห่งปัญหานั้นออกมาให้ชัดเจน ประเด็นปัญหาวิจัยประกอบด้วย 2 ลักษณะคือ ปัญหาจริงๆที่เกิดขึ้นในปัจจุบันสมัย ผลของปัญหาเกิดขึ้นแล้ว ซึ่งทางอริยสัจเรียกว่า **สภาวะทุกข์** เป็นความทุกข์ประเภทนี้ไม่มีใครหลีกเลี่ยงได้ และปัญหาที่เกิดจากการปรุงแต่ง หรือ **ปภินกทุกข์** คือ ความทุกข์ที่เกิดจากการปรุงแต่งของจิต ที่รับมาจากเหตุภายนอก เมื่อกระทบตนแล้วทำให้เกิดอาการจากความยึดมั่นถือมั่น ความยึดติดในชั้นทั้ง 5 ความทุกข์ประเภทนี้ ผู้มีปัญญาสามารถหลีกเลี่ยงได้ ดังนั้นการพัฒนาโจทย์วิจัยที่ดี ต้องพัฒนามาจากสภาวะทุกข์ ซึ่งเป็นปัญหาจริงๆ

“สมุทัย” เหตุแห่งทุกข์ เปรียบได้ดัง “สาเหตุของปัญหาวิจัย” ในการวิจัยเป็นสิ่งที่ควรพิจารณา มูลเหตุที่จะก่อให้เกิดทุกข์ หรือปัญหา โดยแยกสาเหตุย่อยๆ ออกมา

“นิโรธ” ความดับทุกข์ เปรียบได้ดัง “ตัวแปรตาม (Dependent Variable)” ในการวิจัย เป็นสภาวะหมดปัญหาต่างๆ โดยสิ้นเชิง โดยการดับที่เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหา เป็นการแก้ปัญหาคือต้นเหตุ โดยใช้ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาเป็นสมมุติฐานของตัวแปรตาม

“มรรค” คือ ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ เปรียบได้ดัง “ตัวแปรต้น (Independent Variable)” ในการวิจัยคือ วิธีการ สิ่งที่ต้องทำให้ทำให้เกิดขึ้น เป็นทางที่จะนำไปสู่จุดหมายที่ไร้ปัญหา ในทางพุทธศาสนา คือการฝึกปฏิบัติตามทางเพื่อให้ถึงความดับแห่งทุกข์

4. สรุป

กระบวนการคิดในการพัฒนาโจทย์วิจัยแบบบูรณาการตามหลักอริยสัจ คือกระบวนการคิดในการแก้ปัญหาของพระพุทธเจ้า ตามหลักวิทยาศาสตร์ ซึ่งวิธีคิดนี้พระพุทธเจ้าทรงค้นพบมา กว่า 2,500 ปี ในขณะที่ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์ ที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน เป็นเพียงการค้นพบทาง “โลกีย์ธรรม” ของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเท่านั้น ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาที่ผิวเผินมาก เพราะเมื่อปัญหาเดิมถูกแก้ไขไป ก็จะไปสู่เหตุปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาใหม่ได้ตลอดเวลา เป็นสังสารวัฏ หรือการเวียนว่ายตายเกิดแห่งปัญหาที่ดูเหมือนไม่จบสิ้น ยังไม่มีระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์ใดที่สามารถ แก้ปัญหาเข้าไปได้ถึงขั้น “โลกุตระธรรม” ซึ่งจะนำไปสู่การสิ้นสุดของปัญหา ไม่ต้องวนกลับมาสู่สังสารวัฏอีกต่อไป

วารสารรัชต์ภาคย์ ปีที่ 10 ฉบับที่ 19 มกราคม – มิถุนายน 2559
ได้รับการคัดเลือกเข้าสู่ฐานข้อมูล TCI วารสารกลุ่มที่ 2 (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)

เอกสารอ้างอิง

เฉลียว บุรีภักดี. (2550). รูปแบบความคิดหลากหลายในยุทธศาสตร์การพัฒนา. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี. เพชรบุรี. หน้า 2-3

จุมพล สวัสดิยากร. (2520) หลักและวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ . สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. หน้า 9

พลศักดิ์ จิรโกธศิริ .(2558). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์ : เทคนิคแผนที่นำทางการวิจัย .พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร :มหาวิทยาลัยรามคำแหง . หน้า 2 – 3

พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2558). วิธีคิดตามหลักพุทธธรรม. กรุงเทพมหานคร:ธรรมะอินเทอร์เนต. หน้า 28 – 29

พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตโต), (2557) .พุทธธรรม. ฉบับข้อมูลคอมพิวเตอร์ครั้งที่ 8.กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ.

<http://www.ebooks.in.th/dhammaintrend/>

[https://th.wikipedia.org/wiki/ การวิจัย](https://th.wikipedia.org/wiki/การวิจัย)

Name: Dr. Korneak Kanchanapokin
Address: 8 th Association of reaches Building 2 nd Floor 196 Phahonyathin Road
Ladyao Chatuchak Bangkok, Thailand
Education: Doctor of Public of Administration (DPA)
Work: Committee secretary training Researchers Association